

Omnibus-voorstel gewasbescherming draagt bij aan verduurzaming land- en tuinbouw

De Nederlandse land- en tuinbouw is gemotiveerd om te werken aan weerbare teelten en een duurzame verbetering van plantgezondheid. Boeren en tuinders voelen zich daarbij verantwoordelijk om gewassen zorgvuldig en veilig te telen – met oog voor mens, dier en omgeving – en hebben de ambitie de milieu-impact van gewasbeschermingsmiddelen verder te verlagen. Tegelijkertijd staan telers voor een uitdaging: de plaag- en ziektedruk neemt toe – mede door klimaatverandering – terwijl het aantal beschikbare gewasbeschermingsmiddelen afneemt. Daarom wordt ingezet op weerbare teeltsystemen als basis, waarbij preventie centraal staat en gewasbeschermingsmiddelen alleen worden ingezet wanneer dat nodig is. Boeren en tuinders investeren hier al volop in, maar verdere verduurzaming wordt deels geremd doordat nieuwe, groene gewasbeschermingsmiddelen nog beperkt beschikbaar zijn. Tegen die achtergrond ondersteunen Glastuinbouw Nederland, LTO Nederland, de KAVB en NFO het initiatief van de Europese Commissie om de toegang tot deze middelen te stimuleren.

Inleiding

De Commissie heeft in december 2025 een breed [pakket](#) aan maatregelen gepresenteerd met als doel om nieuwe – met name groene – gewasbeschermingsmiddelen sneller beschikbaar te maken voor telers. Groene middelen worden ook wel ‘biocontrol’ genoemd. In de Europese Unie (EU) kan het tot wel tien jaar duren voordat een nieuw middel wordt toegelaten, terwijl dit in andere landen vaak binnen twee jaar mogelijk is. Dit betekent dat telers in de EU langer afhankelijk blijven van bestaande middelen dan soms noodzakelijk is, terwijl er al duurzamere alternatieven beschikbaar zijn. Dit belemmert zowel de verduurzaming van de gewasbescherming als het concurrentievermogen van Europese telers.

De voorgestelde maatregelen zijn erop gericht de toelatingsprocedure te moderniseren en beter toe te snijden op de specifieke kenmerken van groene gewasbeschermingsmiddelen, zonder afbreuk te doen aan de grondigheid en wetenschappelijke kwaliteit van de risicobeoordeling. Door procedures efficiënter in te richten beoogt de Commissie innovatie te stimuleren, telers sneller toegang te geven tot duurzame alternatieven en tegelijkertijd hetzelfde niveau van bescherming van mens, dier en milieu te blijven waarborgen. Met dit pakket komt de Commissie tegemoet aan de eerdere oproepen van lidstaten en het Europees Parlement, waarover [brede consensus](#) is vanuit het hele politieke spectrum. We zijn dan ook positief over de voorstellen en maken ons daarom zorgen over de [motie-Podt/Bromet](#), waarin onterecht wordt gesteld dat de voorgestelde maatregelen zorgen voor een inbreuk op de bescherming van de volksgezondheid, natuur en milieu. We benadrukken dat het pakket juist bijdraagt aan verduurzaming en roepen de Tweede Kamer en het kabinet op om het Omnibus-pakket juist te ondersteunen.

Maatregelen voor een snellere beschikbaarheid van biocontrol

Het wetsvoorstel bevat gerichte maatregelen om de toelating van biocontrol te prioriteren en verder te versnellen. Het gaat hierbij om gewasbeschermingsmiddelen van natuurlijke oorsprong – zoals bacteriën, schimmels en plantextracten – die vaak een stuk duurzamer zijn. Zo wordt er een EU-definitie van biocontrolstoffen geïntroduceerd, worden biocontrolaanvragen verplicht geprioriteerd door lidstaten, wordt voorlopige toelating mogelijk na een positieve beoordeling door de rapporteur-lidstaat en wordt het zonale systeem vereenvoudigd met wederzijdse erkenning tussen lidstaten. Deze maatregelen zullen helpen om biocontrol sneller beschikbaar te maken, met behoud van het hoge beschermingsniveau. Deze inzet steunen we.

Risicogebaseerde herbeoordeling biedt betere bescherming dan periodieke herbeoordeling

Om biocontrol sneller beschikbaar te maken is het echter ook van belang om te kijken hoe het algehele toelatings- en herbeoordelingssysteem efficiënter ingericht kan worden, ook als het gaat om chemische middelen. Uiteraard met als randvoorwaarde dat het beschermingsniveau voor mens, dier en milieu blijft gewaarborgd en waar nodig wordt verhoogd. Onder de huidige regelgeving worden werkzame stoffen na beoordeling voor een vaste periode op Europees niveau toegelaten – veelal een periode van 10 of 15 jaar. Pas bij afloop van die periode vindt een

herbeoordeling plaats, terwijl in de tussentijd de kennis over risico voor mens, dier en milieu kan zijn gewijzigd. Alleen in bijzondere situaties wordt onder de huidige regelgeving besloten tot een eerdere herbeoordeling. In het kader van de bescherming van mens, dier en milieu is dit een onwenselijke situatie.

Het voorstel van de Commissie geeft hier juist invulling aan: middelen worden herbeoordeeld als vanuit de risicobenadering daar aanleiding voor is – dus eerder dan na een vaste periode van 10 tot 15 jaar. Een verbetering in de bescherming van mens, dier en milieu. In het voorstel is een stevige uitwerking voor deze risicogebaseerde herbeoordeling opgenomen. Tegelijkertijd zorgt deze aanpak ervoor dat beoordelingscapaciteit wordt ingezet wanneer daar daadwerkelijk aanleiding toe is. Daardoor hoeven middelen niet onnodig te worden herbeoordeeld en ontstaat er juist meer ruimte bij de autoriteiten om nieuwe, vaak duurzamere alternatieven sneller te beoordelen. We ondersteunen deze aanpak, maar wijzen ook op de randvoorwaarden die het [Ctgb adviseert](#) voor een Europees risico-signaleringssysteem en een verplicht, periodiek werkprogramma van de Commissie. We ondersteunen dit Ctgb-advies.

Tussentijdse evaluatie nieuwe werkwijze

We pleiten ervoor dat de Commissie vijf jaar na inwerkingtreding van de aangepaste regelgeving een evaluatie uitvoert, met bijzondere aandacht voor de risicogebaseerde herbeoordeling van middelen en stoffen en de daadwerkelijke versnelling van de beschikbaarheid van groene middelen en stoffen.

Laatste stand van de wetenschap gebruiken in beoordeling

We zien dat met de risicogebaseerde herbeoordeling een groot aantal middelen zal worden herbeoordeeld. Dit betekent dat middelen vaker dan nu worden herbeoordeeld aan de hand van de dan beschikbare stand van de wetenschap. Dit is een verbetering ten opzichte van de huidige systematiek. Net als nu blijft het belangrijk dat de Europese en nationale beoordelingsinstanties zich blijven baseren op onafhankelijk en objectief onderzoek en te volgen voorgeschreven onderzoeks- en beoordelingsprotocollen.

Termijn uitfaseren middelen moet aansluiten bij beschikbaarheid alternatieven

De Commissie stelt voor om de termijn voor het nog kunnen gebruiken van middelen waarvan toelating niet is hernieuwd te verlengen van 18 naar 36 maanden als er geen alternatieven zijn. De reguliere periode blijft dus 18 maanden. Er is dus géén sprake van een generieke verlenging van de termijn. Daarbij is expliciet genoemd dat een mogelijke verlenging niet geldt in gevallen waar zorgen zijn voor de gezondheid van mensen of dieren of het milieu.

Verduurzaming teeltsystemen betekent meer dan groene middelen

Groene middelen zijn één van de bouwstenen voor een duurzame land- en tuinbouw. Deze land- en tuinbouw kent vele uitvoeringsvormen of transitiepaden, van hoog-intensief, biologisch, natuurinclusief, multifunctionele landbouw. Het volgen van deze transitiepaden betekent:

1. Ondersteuning van onderzoek en implementatie van de verschillende vormen van geïntegreerde gewasbescherming (IPM) met als onderdeel groene middelen. Dit onderzoek staat nu nog in de kinderschoenen en biedt nu onvoldoende handvatten voor boeren en tuinders voor het zetten van stappen;
2. Een belangrijke voorwaarde om deze stappen te kunnen zetten is dat de ketenpartijen – van handelaar tot en met de retail – de inzet van boeren en tuinders waardeert en dus ook structureel financieel belooft. Ketenpartijen hebben dus een sleutelrol in de verduurzaming en het ondersteunen van de verschillende transitiepaden. Een transitie in de gehele keten vraagt meer dan alleen de inzet van boeren en tuinders, iedereen moet in beweging komen.